

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 178. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342680654880.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Vel er sant, at der i Anledning af Reformationen og Prædikener om den Christelige Frihed, reisede sig selsomme og urimelige Secter; saa at det blev fornødent at forfatte Confessioner til Underskrivelse. Saadant kunde ikke dadles, hvis Confessionerne havde alleene været offereret til Underskrivelse og ikke paabudne; thi Tvangen fordervede alting, underminerede Reformationens Grundvold, og gjorde Lærdommen stridig mod sig selv. Men vil man sige: skal da gives alle Meeninger fri Cours, og tillades, at der bliver lige saa mange Religioner, som Hoveder? Dertil svares, at man herudi ikke kand betiene sig uden af Lærdom og Persvasioner; thi Tvang og voldsomme Midler ere baade unyttige og ubillige: unyttige, efterdi Troen ikke kand inddrives ved Hammerslag, og efterdi Erfarenhed viser, at Kietterier ved Tvang heller forfremmes end hæves. Man kand derforuden vel tvinge Mennesker til at gjøre men ikke til at tænke; og naar man ikke kand tvinge dem til at tænke, saa udvirkes ved Tvangen alleene, at Mennesker drives til at sige andet end de meene, hvilket er at gjøre dem af vildfarende Folk til Øyenskalke. Voldsomme Midler ere ubillige: thi intet kand være meere uforsvarligt end at tvinge Mennesker til at see hvad de ikke kand see, og begribe hvad de ikke kand begribe. De som saadant øve, kand lignes ved Qvinden, der vilde bringe hendes Mand til at troe hende paa hendes Ord imod sine egne Sandser, sigende: *er det mueligt, at du hellet vil troe dine egne Øyen, end din kiære Kone*. Det er jo en selsom Begiering, at byde Folk sige sig af med Forstanden, hvilket man fornemmeligen seer at paastaaes udi Pavedømmet. Herudover have de Italiener et Ordsprog, nemlig: *il credere é di cortesia*: det er, vi troe vore Lærere af Høflighed. Vel siges at visse Mennesker ikke ville see og ikke ville begribe, men jeg drister mig ikke at fælde saadan Dom, saasom det er ikke troeligt, at Mennesker af frie Villie antage fordømmelige Meeninger.